

Avskrift av

**ATA, Uppland, Österlövsta kyrkas handlingar
Inventering 1829
2018**

År 1829 den 26 Junii förrättades Den ag Kongl. Majst i nåder anbefallda Inventeringen, till forntida minnesmärkens fredande och bevarande, uti Öster Leufsta Församlings kyrka i Upsala Ärke Stift och Län samt Örbyhus Contract.

Närvarande vid denna Förrättning voro: M. V. Constistorii Ombud Bruks Inspectoren T. Hr Carl Stiernsten på Leufsta Bruk. Församlingens kyrkoherde Hr Anders Gustaf DeJonge, och kyrkovärdarena Eric Ersson i Gunbo och Per Matsson i Elinge.

Om tiden för Öster Leufsta Sockne kyrkas första uppbyggnad finnes ingen underrättelse af de vid kyrkan befintlige handlingar, sedan alla äldre Dokumenter och kyrko Böcker blifwit förlorade 1719 den 25 Julii, då så wäl kyrkan som större delen av socknen genom brana ödelades af Ryssarne. Sedermera har denna kyrka på bekåstnad af Framlidne Landshöfdingen Vålborne Herr Carl De Geer blifwit åter uppbygd och försedd med Altare Predikstol, Orgelwerk m m, och försatt uti det skick hwaruti den för det närvarande befinnes. Och hvaröfwer närmare beskrifning nu följjer.

Sjelfwa kyrkan, som har 2ne ingångar, sex stora och ett rundt fönster, är bygd i Öster och Väster af Tegel med Gråstensfot. Dess Alntal till längd inwändigt utgör 59 alnar och bredden 22 ½ Do. Taket täckt med spån har tvänne Gafnar en på hvardera ändan, beslagna med gärn bleck och tvänne knoppar ofvanpå af förtent bleck.

Taket består af Fyra kryphwalf med sina bågar som hwila på Fem wid hwardera sidan uti muren fastnygde Pelare. Kyrkan och hvalfwet öfver alt inwändigt whitlimade.

Bänkar finnas 26 å''mans och 31 på qvins sidan samt Choret Trenne. Och på Läktaren Fem utom 22 lösa bänkar.

Al =

Altaret försedt med en vacker tafla af Bildhuggarartete, synes uti mitten föreställa En bas Relief, Frälsaren och Johannis Döparen, samt Änglar öfwer och under, och öfwerst En gloria förgylld och i mitten en Treangel på hwilken Jehova är tecknat, samt derunder en förgylld Sol på hwilken En Dufva är placerad. På sidorna Tvänne större bildes föreställande Tron och hoppet och å Pedistallerne under dessa bilder Refsp. De Geerska Vapnet å den ena, och Initial Bokstäfwerna till De Geerska namnet inbundne å den andra.

Predikstolen i det närmaste fyrkantig, försedd med väl förgylldt bildhuggare arbete, har Fem Fyllningar med en bild i hvardera, samt marmorerat Tak till stor del förgylldt med en förgylld Sol och dufva i mitten och öfwerst Trenne Sirater med brinnande Lampor samt De Geerska Vapnet Namnet inbundit och Årtalet 1723. På Wäggen inwid Predikstolen En Tafla, inuti blå målad med en förgylld Sol å hwilken Jehowa är tecknad. Och derutomkring på Wäggen ett blå måladt Drapperi.

Uti Choret finnes En Döppelse Funt, af träd utsirad med Bildhuggare arbete, och Bakföre en Tafla föreställande ljus marmor med Gulmälad till en del förgylld ram. Taket är till undre delen prydt med en förgylld Sol hvarunder är fästad en Dufvo Bild och förgyllta lister. Öfra Delen har Sirater omkring en flerkantig Cupol, och på hwilken är en förgylld genomsuren Glob, och Wäggen bakom Funten wisar ett blåmåladt Drapperi.

På Läktaren står Orgelverket, till sin struktur prydligt med Bildhuggare arbete och Löfwärk, starkt förgylldt. Öfwerst är De Geerska Vapnet. I detta Orgelverk äro Tio stämmor.

På de wäggfasta Pelarnew id Predikstols Trappan och den motsvarande på södra sidan finnas 2ne Taflor i Svarta Ramar utan glas, den ena på Tyska den andra på svenska språket innehållande åminnelse Öfwer Lüthers Reformation författade af Hedengran.

Gustaf Den Ildjes Tal till Riksens Ständer, den 25 Jun. 1771 samt ett annat af 21 Aug. 1772 de bägge sednare med förgyllda Ramar och Glas äfwen ett under hwardera Jubelskrift Taflan på samma Pelare.

Åfwan=

Åfwan sacristig Dörren Konung Carl den Ildes Tal till Riksens ständer d 2 Majj 1810. Och Kongl Majts Tal till Riksens ständer den 24 Nov. 1817. Bägge infattade uti förgyllda Ramar med glas.

Vid Östra änden af kyrkan är Landshöfdingen Carl De Geers Graf Chor, täckt med kopparplåtar och en Glob af koppar 6 kvarter i diameter på midten af taket. Detta Graf Chor är innantill med kåstbart gips arbete till tak och väggar försedt. Äfven finnas sex Nischer med Piedestaller dock utan Byster. Gålfwet består af mörka och ljusa slipade marmor stenar, och på mitten af Golfwet är en upphöjning af slipad marmor på hwilken står en stor likkista af slipad marmor, däruti åfwannämnde Landshöfdingen De Geers lik skall ligga förwarat. Nämnde stora marmorkista består av eyy enda helt sten blåsk och Liket dertill äfwen af en enda sten. På Grafkorets västra Gafwel emot Altaret, är uti en nisk en stor brun marmorskifva på hwilken finnes följande inskription:

”Här hvilas Carl De Geer, Herre till Leufsta, Wäsby, Ryntjuizen, Ährbyhus, Holmssånger och Finnrånger; hvors anborde Gamle Adelskap, af Konunge Friedric pryddes med Landshöfdinge wärdighet, fast han inom sig högre skattade, at som redlig man nyttig och wälgörande Ledamot i samhället, hafva förtjent ett hedrande namn, hvilket när han dog den 26 Sept. 1730 Gammal 70 år och 13 dagar, ej kunde med honom jordas, men lefver i allmän åtanka, och i synnerhet för mångfalldigt åtnjutit godt hos en tacksam Broders son Carl De Geer, Håfmarskalk och Ridd. af Nordstjerne Orden”

Nämnde GrafChor är försedt med tvänne Fönster icg med Kyrkan förenadt genom tvänne wälarbetade Galler Portar af järn.

Sacristian är försedd med en Dörr af tjockare järn plåtar och lås, utan för hwilken är en träd Dörr med klinka och ett min

dre

dre Glas fönster. Detta rum har äfwen tvänne Fönster Lufter med gärngaller, samt på inre sidan Luckor beslagna med tjocka järnplåtar. Äfwen finnes där en kista wäl järnad med Trenne Lås, uti hwilken kyrkans silfver och medel förwaras.

Kyrkans Silfver och Skrud m.m. äro förut uti Inventaria uptagna och hafwa ingen antikvarisk märkvärdighet.

Vid västra ändan af kyrkan är uppfört ett Graf Chor af Tegel under spåntak. Äfwanför Detta Graf Chors järnbeslagna Dörr, står uti en Cirkel följande inscription:

Geroj D. Swebelius Directeur wid Leufsta Bruk A. 1735.

På inre väggen emot kyrkan finnes en inscription som innefattar: at Directeur Svebelius Dog på sin födelse Dag den 16 Febr. 1735, 54 år gammal.

På kyrkans södra sida är ett Vapenhus uppbyggt af Tegel på stenfot och under tak av spån. Detta hus är försedt med en stor traddörr beslagen med koppar plåtar och har hvälfdt Tak samt en ingång derifrån till kyrkan. För öfrigt icke af någon Antiqvarisk märkvärdighet.

På Östra sidan af kyrkan jämte Bogårds muren, är kläckstapeln uppbyggd av Träd, täckt med spån, försedd med luckor på Alla sidor. Uti Stapeln finnas Tre kläckor, med följande inscriptioner: På Den största kläckan:

Du gorde Vål at Du kom; så äre vi nu alle för Gudi till att höra. Apostl. G. 10:33 å andra sidan Gjuten år 1813, till Leufsta Församling af Carl Fredrik Grönwall i Stockholm.

På medlersta kläckan

Ofwanomkring: O människo Barn Låfwer Herran Priser och Upphöjer honom evinnerliga

Nedanomkring: Kommer och låter oss gå uppå Herrans Berg till Jacobs Guds Hus, at han lærer oss sina Vägar och vi wandre på hans stigar. Ef. 2:3

På kläckans ena sida läses följande: När Ryssarna härjade Sveriges Strand, och satte vår stapel och kyrka i brand, sjuttonhundra Nitton sant Jacobi Dag, fördärfwades två mina systrar och jag. Tre samfällta vintrar när kläckors ljus i Leufsta ej hördes, sen täcktes det Gud uppväcka den Ädlas Herr Carol De Geer, att återförnya och sätta oss här, Guds Barn at bjuda till Herrans Sabbath, och Själarnas spisning med andes mat. God Christen enär wi påminnas derom, ursaka dig icke, men bröllopsklädd kom, ty at sig försumma hat farligt slut och oklädda Gäster de kasta här ut.

På andra sudan står De Geerska Vapnet.

På minsta kläckan

Ofwantill: Halleluja! Låfwer Gud i hans helgedom Ps. 150 och 1 sta

Nedantill: Församler mig mina heliga, som Förbundet ner akta än Offer.Pst 50:5

På dess ena sida står: De Geerska Vapnet och på Dess andra denna vers: Herr Carol De Geer vår kyrkas Patron har låtit oss gifwa ny skapnad och ton, och budit oss minna Guds Vänner uppå, at helga sig och i Guds helgedom gå. At tänka på Döden, at sucka till Gud, att Skadeldrar dämpa, slikt mörker vårt ljud. O Leufsta Församling! Enär Du oss hör, det som vi dig råda, Christwärdelig gör.

Kyrko Gården är Omgifwen a feb Gråstens mur och Sjelfwa muren betäckt med små kullersten. På södra sidan är en murad stagport med tvänne Gaflar under tak af spån, och beklädde med bläck Plåtar. På yttre sidan af Steg porten är en Solvisare, samt 3ne Drufvor af Gottlands sten. Derunder uti en uthuggen Oval Sten, Bokstefverne M. L. inbundne. Porten är af Träd Grå färgad, men sidorne af huggen sten. Mitt Öfwer Porten är följande inscription: Kommer låter oss gå etc. Esa 2:3.

På Östra sidan om porten: I.M.L.V.D. Ad st Claram ord. Com.

På Västra sidan: B.O.D. Hollmia Anno 1675

På Västra Sidan om kyrkan är ock en Stegport, murad af tegel samt under Spåntak. Här äfwen 2ne Gaflar beslagne med järn bleck, och Öfwerst äro 2ne Spiror. Porten är af träd gråfärgad och muren på sidorne whitlimmad. Så wäl på sjelfva kyrko Gården som närmast utom Stegportarne äro fläre Löf-träd planterade.

Såwäl inuti kyrkan som på kyrkogården äro åtskilliga Grafwar med stenar betäckte. De äldre bland dem äro dock genom tidens verkan så wäl till inscriptioner som Öfrige derpå varande uthuggningar så skadade, at någon fullständig afteckning el. nermare beskrifning öfwer dem icke möjligen kan åstadkommas. På någre af dem har dock Egarens Namn blifwit utrönte, äfvensom en och Annan Persons födelse och döds år,

samt

samt i lifstiden innehade befattningar.

Inuti kyrkan mitt för Altaret, är Prostens och kyrkoherdens Andreas Båtts Graf, betäckt med huggen sten. Onscriptionen därpå till en del bortfränt och Oläslig.

På ståra Gången under Lectaren En Graf tillhörande Bonden Anders Östensson från Hillebåla. Äfwen som en wid ingången till Vapenhuset tillhörig Per Olsson i Sillbo; med åsatt men nu mera oläsligt årtal på den sednare.

Bland äldre Grafstenar anmärks En tillhörig framledne Prosten Magister Sacarias Wesstbäck, med mycket arbete uthuggen, men ibland hwars flöre Inscriptioner, man endast med säkerhet kan uppgifwa at T. Wesstbeck warit född den 1 Junii 1696, blifwit kyrkoherde härstädes 1727, samt död den 14 Majj 1765.

Derefter anmärkes Prostens Magister Johan Netssels Graf sten. På den samma är antecknad at T. Netssell föddes den 24 Majj 1712, och dog den 6 Junii 1786. Under Döds året står tecknad 1 Tim 6: och 12.

För öfrigt finnas åtskillige Grafstenar på hwilka endast Egarnas namn äro antecknade. Hwari bland Bruks Inspectören Henric Bäcks, Herrman Kamphs, Eric Upplings, Eric Jagares, Bokhållaren Eric Löflings kunna bestämt upgifwas. På de öfrige dels saknas namn, dels äro de alldeles oläsbare, dels ock endast med initial Bokstäfwer utmärkte.

Ibland uti sednare tider uppsatte, anmärkes en Grafwård uppsatt öfwer framlidne Contracts Prosten Doctor Jonas Brändström. Sjelfwa Stenen som har uprätt ställning och hvilar på en stenfot, samt omgifwes af ett svart målat trädgaller, är Enkel men Prydlig, och uptager Egarens Namn samt hans födelse År 1745 och hans döds år och Dag 1824 den 19 maji. Här under är siterat 1 Cor. 4:4.5. Öfwerst är ett förgylt kors, äfwensom Inrscriptionen utgöres af förgyllda bokstäfwer.

Äfwen förtjenar at anmärkas en Graf betäckning öfwer framlidne Bruks Bokhållaren Peti Hillebola Olof Samuel Engströms Graf belägen i Wester om kyrkan. Den utgöres af en gjuten Tackgärnshäll, med ett derå anbrakt Kors, omkring hvars Stam står å ena sidan Bokstäfwerne O.S.E. och på den Andra M. L. samt deråfvänföre 1 Petr. 1. 3. 4. 5.

Ex Officio
Lars Gillberg contr. prost
A. G. de Jounge Past. Loc.

å högvördige Dom Capitleri vägnar
Carl Stiernileu (?)
Pehr Mattsson Eric Erikson
Kyrkovärdar